

REVIEW – COMPTE RENDU

Before they pass away. De verhalen achter de foto's

Hannelore Vandebussche

Uitgeverij Brandt, Amsterdam, 2015

Before they pass away is ' [A] historic volume [that] showcases tribal cultures around the world. With globalization, these societies are to be prized for their distinctive lifestyles, art and traditions. They live in close harmony with nature, now a rarity in our modern era. Jimmy Nelson not only presents us with stunning images of customs and artifacts, but also offers insightful portraits of people who are the guardians of a culture that they – and we – hope will be passed on to future generations in all its glory. Nelson's large-plate field camera captures every intricate detail and fine nuance for posterity. What's more, this splendid pageantry is set against a vivid backdrop of some of the world's most pristine landscapes'. Tot zover de achterflap-aankondiging van dit (het mag gezegd, prachtige) fotoboek. Nu weten we allemaal: achter iedere man staat een sterke vrouw. In het geval van Jimmy Nelson was dit, en zeker voor de duur van zijn fotoreportage, Hannelore Vandebussche, de schrijfster van het boek dat hier ter bespreking voorligt. Gelijk bij aankoop van dit boek, wil je het al koesteren: harde stoffen kaft, opgeplakte foto van Masaïvrouwen-met-de-fotograaf net voor de daad, in dit geval: de foto-opname. Eens je het boek openslaat, ruikt het gelijk vertrouwd: dit is een echt boek! Bij het doorbladeren, zie je gelijk de verzorgde lay-out, de zalige mix van tekst en foto's, tekeningen, aantekeningen,... heerlijk! Dit is een kunstwerkje dat gelijk aanzet tot lezen en rondstruinen in de making-of verhalen. Let wel, strikt genomen hoort het boek niet besproken te worden in Afrika Focus, vermits het ons meevoert over 4 continenten. 'Slechts' vier verhalen handelen over Afrikaanse stammen, en nemen ons mee naar Ethiopië, Kenia, Tanzanië en Namibië, maar... vanuit die vier wil je gelijk ook ontsnappen naar de andere 'gevalstudies': Afrika opent een venster op de wereld, zo je wil!

Het boek neemt ons mee naar in totaal 15 locaties. Telkenmale gaat aan iedere reportage een heleboel voorbereidingswerk vooraf. Eens ter plaatse moeten er ook allerlei taken opgenomen – een takenpakket dat naarmate de trip vorderde, steeds ruimer werd. In eerste instantie betreft het assisteren tijdens de fotoshoots zelf. Het aanbrengen van de juiste lenzen, filmvlakken en camera's, en zorgen dat die even kraakhelder (sic) weer in hun omhulsel verdwijnen. Ook het speuren naar locaties, studio's en 'settings' bouwen, attributen zoeken of de meest fotogenieke mensen vinden, hoort erbij. Hannelore prikt alles wat zich naast de schermen afspeelt op h  r lichtgevoelige fotoplaat. Jimmy bereidt de reizen tot in de puntjes voor, maar Hannelore regelt alle praktische andere zaken: contact met de plaatselijke reisbureaus, extra research over de landen en stammen, visa regelen en... de juiste kleding bij elkaar zoeken. In totaal reizen ze – uiteindelijk al vlug met zijn drieën, vermits Bram Vis, een filmcameraman hen vervoegt – drie jaar lang de planeet rond.

Hannelore begon aan haar queeste omdat zij, net afgestudeerde fotografe, uitdrukkelijk de wijde wereld wou intrekken. Om een of andere reden, had Jimmy dit gevoeld, vermits hij haar out-of-the-blue belde, met de vraag of ze zin had in een droombaan, die heel wat reizen zou inhouden. Ja, dus. Een week na een kort sollicitatiegesprek zaten ze beiden in het vliegtuig naar hun eerste bestemming, hij met zijn camera's en lenzen en duidelijk plan, zij met veel zin in avontuur en een open geest. Meer moet dat blijkbaar niet zijn?!

Hun eerste opdracht lag meteen in Ethiopië. Vanuit Addis Abeba trekken ze per auto naar Arba Minch, Jinka, Mursi, Dassaneh, Karo, Banna, Hamar, en Arbore. Een twintigtal ethnische groepen passeren de revue. Hannelore beschrijft wat ze ziet en voelt, en schuwt ook het functionele naakt niet: fotograaf Jimmy (tussen kleurrijke, tot de tanden bewa- pende dorpelingen, onder een leeglopende, ter plekke geïmproviseerde 'douche' emmer, meedansend, metend, genietend, werkend) en al of niet nieuwsgierige omstaanders en gefotografeerden worden afgebeeld *on the spur of the moment*. Het enthousiasme spat van de vlotgeschreven pagina's en mooigekadreeerde foto's. Of ze in Ethiopië (warm), Nami- bi   (heet), Siberië (ijzingwekkend – *what's in a word* – koud), dan wel Papoea Indonesië (zwoel-vochtig) rondlopen, altijd voel je het enthousiasme, werk-, teken- en fotoplezier van Hannelore en haar maatjes. Tekenplezier ook, ja, want de tekst wordt ook opgevrol- lijk door schetsen en tekeningen die het geheel nog meer diepgang geven. Hierdoor ko- men de verhalen nog meer tot leven, voeden ze de be- tot verwondering, maar ook de ontroering.

Uiteindelijk weet je niet wat je best eerst zou doen: het fotoboek 'lezen', dan wel Hannelore haar teksten en reisverslagen lezen.

Om te eindigen en omdat ikzelf wel een zekere liefde voor Namibië koester nog dit. Het stukje Namibië speelt zich hoofdzakelijk in het noorden af. Bij de Himba. Een beetje voorspelbaar, vind ik dan. De Himba zijn inderdaad letterlijk en figuurlijk heel kleurrijk. De omgeving uitdagend, kleurrijk en extreem. Iedere minuut van de dag levert weer een andere kleurintensiteit op, inspireert tot weer een nieuwe invalshoek. En toch. Namibië is zoveel rijker. Misschien moet Jimmy (en bij uitbreiding Hannelore) eens bij ons langskomen, om een volgende, intense reportage in dit prachtige land, met zijn veelheid aan ethnische groepen en culturen te plannen?

Patrick Van Damme

Laboratorium voor tropische en subtropische landbouw en ethnobotanie